

Lesbrief 13 – De wortels van de christelijke mystiek

Jaar 2

Kim Nataraja

We hebben in de afgelopen weken een aantal essentiële aspecten van meditatie onder de loep genomen. Die aspecten waren allemaal gebaseerd op de leer van de vroege Kerk en met name op het onderricht van Evagrius, de leraar van Cassianus, en één van de meest invloedrijke Woestijnvaders. Maar wat zorgde ervoor dat de eerste Christenen in de 4e eeuw zich in de woestijn vestigden, eerst rond de stad Alexandria en daarna in Palestina en Syrië?

Het was een verlangen om een authentiek christelijk leven te leiden, dat gebaseerd was op het onderricht van Jezus en derhalve op diep contemplatief gebed. Maar Christus werkelijk volgen werd ook gezien als Hem volgen tot in de dood: het 'martelaarschap' was een belangrijk motief. "Het leven van Pachomius" beschrijft het effect dat de martelaren hadden op het geloof van Christenen en het leven dat zij wilden leiden: "Het geloof groeide in grote mate binnen de kerken in ieder land en er ontstonden kloosters en verblijfplaatsen voor asceten want zij, die de eerste monniken waren, hadden het uithoudingsvermogen van de martelaren aanschouwd".

Sinds keizer Constantijn het Christendom had aanvaard, waren de vervolgingen gestaakt. De mensen die zich in de woestijn verkozen terug te trekken, beschouwden dit en het opgeven van alles wat belangrijk werd geacht in het leven – gezin, huwelijk, een goede functie in de maatschappij en het bezitten van eigendommen – als een soort alternatief martelaarschap, een 'wit' martelaarschap in tegenstelling tot het 'rode' martelaarschap van de echte martelaren. Behalve dat, was Constantijn bezig geld te besteden aan de bouw van kerken en aan de financiële ondersteuning van bisschoppen; in feite veranderde dit het hele karakter van de vroege Kerk. Het aantal praktiserende Christenen steeg in de daarop volgende decennia van 3 tot 30 miljoen. Het loonde aanzienlijk om een Christen te zijn.

Bij deze kentering uitte de heilige Johannes Chrysostomus zijn ongenoegen in krachtige bewoordingen in zijn "Homilieën in Efesus". "De kerken worden geteisterd door ongehoord onheil. De voornaamste ambten worden te koop aangeboden. Overdadige weelde, enorme macht en luxe vernietigen de integriteit van de Kerk".

Niet alleen waren sommige toegewijde Christenen verontrust door de veranderde positie van het Christendom, maar ze waren ook met ontzetting vervuld door de toenemende decadentie in de

maatschappij. "De maatschappij werd (door de Woestijnvaders) beschouwd als een scheepswrak waar ieder individu vandaan moest zwemmen om zijn leven te redden". (Thomas Merton)

Dit gaf hen nog meer aanleiding om te vertrekken en de boodschap van het Evangelie te beleven in de eenzaamheid van de Egyptische woestijn met de uitspraak van Paulus als basisregel voor hun leven: "'Stem uw gedrag niet af op deze wereld. Maar wordt andere mensen, met een nieuwe visie" (Rom. 12:2).

Hoe dan ook, de behoefte om zich terug te trekken en om de eigen spirituele praktijk te intensiveren was niet slechts een reactie op de situatie waarin de vroege Christenen zich bevonden. Het lijkt er ook op dat het een natuurlijke ontwikkeling is die in de loop van de tijd plaats vindt.